

HITKÖZSÉGI HÍRADÓ

NEM AZ A ZSIDÓ, AKINEK A SZÜLEI AZOK VOLTAK, HANEM AKINEK A GYERMEKE IS AZ LESZ! (Simon Peres)

Meghívó(k)...

...az Élet Menete Alapítvány holokauszt vándorkiállításának megnyitójára

Időpont: 2007. október 17., 11. 00 óra
Helyszín: Dél-Komárom pályaudvara

BESZÉLNÜNK KELL RÓLA!

A holokauszt megtörtént. Mi más akadályozhatja meg, hogy újra megtörténjen, ha nem az oktatás és felvilágosítás! Fontosnak érezzük, hogy a fiatal korosztály is hiteles képet kapjon a vészkorszak pusztításairól, s megismérve a tényeket, az antiszemita és rasszista érzelmeket kirekessze szívéből.

Bővebb információk:
www.eletmenete.hu

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív minden érdeklődőt „Az Élet Menete Alapítvány” utazó vagonkiállításának komáromi tartózkodása alkalmából rendezendő megemlékezésére, 2007. október 21-én, vasárnap.

14:00-kor megkoszorúzzuk az elhur-

coltak emléktábláját a Csillag erődben

15:00-kor emlékezünk Dél-Komáromban a vasútállomáson.

Ünnepi beszédet mond Darvas István rabbi.

Legyünk ott minél többen, azon a helyen, ahonnan közösségeink tagjait deportálták!

Az eseményre 13:15-kor autóbuszt indítunk a Menház elől, előzetes bejelentkezés a titkárságon.

A vagonkiállítás 2007. október 17-24-ig van Dél-Komáromban. Délelőttöként iskolák tanulói számára tartunk foglalkozásokat önkéntesek vezetésével. A nagyközönség számára a vagon az alábbi időpontokban tekintethető meg:

2007. október 19. péntek

15:00-17:00

2007. október 21. vasárnap

15:00-17:00

2007. október 22. hétfő

15:00-17:00

A komáromi ortodoxia nyomában

A komáromi ortodox zsidó közösség a Holokauszt előtt szerves részét képezte városunk életének. 100 éve, 1907-ben adták át nagy zsinagogájukat az Ispotály utcában (ma idősek otthona).

November 24-én rájuk emlékezünk, tervezéink szerint emléktáblát avatunk az épület falán (a program a Csemadok és a Szülőföld Alap támogatásával jön létre).

A Menház épületében egy kis kiállítással szeretnénk emlékezni, ehhez várunk olvasóink információit, történeteit, tárgyait. Segítsék Önök is programunkat! Felajánlásaiat november 15-ig várunk elérhetőségeinken.

Zeev Boker, Izrael állam pozsonyi nagykövete is vendégünk volt a Zsidó Kultúra Európai Napján...

Miriam Neiger-Fleischmann a pozbaiak körében. Az eseményről bővebben lapunk 4. oldalán olvashatnak.

Holokauszt-nyugdíjak: szerény emelés

Minthogy ötvenezer európai Holokauszt-túlélő számíthat szerény - inflációt kompenzálgató - nyugdíjemelésre ez év október elsejétől.

A német pénzügyminisztérium és a túlélőket képviselő Claims Conference megállapodása értelmében e hónaptól 200 eurós havi jövedelem-kiegészítés jár 175 euró helyett.

Ez az összeg az Európai Unió országaiban élő ötvenezer túlélőt illeti meg. A volt Szovjetunió területén élő mintegy tizenötözer sorstársuk 165 eurót kap, az eddigi 135 euró helyett. Becslések szerint az emelés Magyarországon öt-ezer honfitársunkat érinthet.

A megállapodás érdekessége, hogy sok éve első ízben tárgyalt a Claims Conference küldöttsége Israel Singer nélkül, aki negyedszázadon át a nezetközi zsidóság meghatározó szereplője volt, és nemrég mondott le minden tisztségéről.

(forrás: www.szombat.org)

Gratulálunk!

Ezúton gratulálunk a Várnai családnak a kis unoka **Sámu**el (Budapest) megszületése alkalmából! Mazl Tov!

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk, ahoz, hogy a komáromi zsidó közösség színvonalas programokat szervezhessen, újjáéledjen a vallási és a kulturális élet, felújíthassuk a MENHAZAT, megjelenheszen és eljusson Önhöz a HH, nem kevés anyagi forrás szükséges. Kérjük, hogy amenyiben módjában áll, támogassa céljaink elérését. Adományait előre is köszönjük!

Cím:
Židovská náboženská obec v Komárne

Bankunk címe:
Slovenská sporitelňa a.s. Palatínova 33, 94501 Komárno

Koronaszámla:
SK 0609000000000026384962

Devizaszámla:
SK 5909000000000027668967

Támogassa ön is a KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot!

Faliújság rövid hírek

★ A HH-t, a KZSH-t és a Shalom klubot támogatták: Kornfeld Tibor (Dunaszerdahely), Weisz Chaja és Jehosua (Givatayim), Mundschein Yosi és Orna (Askelon), Schwartz Ráchel (Székesfehérvár), Losonczi László (Svájc), J.J. (Komárom) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

★ A KZSH a Holland Zsidó Humanitárius Alaptól nyert pályázati támogatásból projektort szerzett be, ezzel teljessé vált az iroda infrastruktúrája.

★ Szeptember 17-én, Pozsonyban tartotta éves értekezletét a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége Szociális és Egészségügyi központja. A Dr. Gabriela Mencerová által szervezett eseményen a KZSH-t Haas Judit irodavezető képviselte. A központ szolgáltatásairól a KZSH titkárságának köszönhetően bővebb információt.

★ A Joint és a SZLOZSIHISZ Szociális és Egészségügyi Központja 10000 Sk-val támogatta a Zsidó Kultúra Európai Napját. A nagynenepek komáromi eseményeihez a JOINT 500 USD-vel járult hozzá.

★ A Szochnut megszüntette pozsonyi képviseletét, a feladatokat a prágai iroda vette át. (Bővebb információ a szlovák oldalakon).

★ A KZSH támogatásokból a zsinagógában kialakította a Waldmann Ernő tanházat.

★ Szalay Vilma hittestvérünk könyvet adományozott a kiskönyvtárnak.

-p-

STETL – a Hitközségi Híradó kulturális oldala

Az oldal a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával jött létre!

A zsidó kultúra ünnepe Komáromban

Szeptember első vasárnapján a Zsidó Kultúra Európai Napját ünnepljük, hetedik éve Komárom is részese a nemzetközi eseménysorozatnak.

A régió közösségeinek képviselői a zsinagógában

Reggel a „Ledor Vador“ - zsidó közösségek találkozója nyitotta a eseménysorozatot a zsinagógában. **Paszternák Antal**, a KZSH elnökének megnyitója után **Paszternák Tamás** moderálta a programot. A vendégek között köszöntötték dr. Hortai Éva és Szabó Béla alpolgármestereket, dr. Bastrnák Tibor polgármesterét, úr levélben üdvözölte a rendezvényt, melyen szabadsága miatt nem tudott megjelenni, dr.

Radnóti Zoltán lágymányosi rabbi a közösségépítésről is szólt

Miroslav Hargaš evangélikus lelkész és a régió szinte valamennyi közösségeinek képviselőjét.

A hitközségek vezetői a jövőről, az együttműködés lehetőségeiről beszél-

ebéddel folytatódott. Előtte Zeev Boker Izrael Állam pozsonyi nagykövete köszöntötte a résztvevőket. Beszédében kiemelte az ilyen találkozók fontosságát, Izrael és a V4-ek kapcsolatát elemezte, beszélt a jövő terveiről.

A délutáni programra megteltek a zsinagóga padsorai, elsőként dr. Marta Zágoršeková lépett a mikrofonhoz, aki a zsidó kultúra interkulturális kapcsolatait elemzte akadémiai színvonalú előadásában. A délután valamennyi programját **Vadász Magda** fordította, így az előadások szlovák és magyar nyelven is elhangzottak.

A felnőttek programjával párhuzamosan zajlott a Sófár Suni gyermekfoglalkozás a Krausz Mór teremben, **Paszternák András** vezetésével.

Dr. Balázs Gábor, a budapesti Weszelényi utcai ortodox iskola igazgatója közvetlen stílusával, szakmai felkészültségével lenyűgözte a közönséget. Összefoglalójában a zsidóság irányzatait ismertette.

A Wallenstein Zoltán teremben az „Ismerjük meg szomszédainkat!“ sorozat vendége a közelmúltban megújult Soproni Zsidó Hitközség volt, melynek élét Sándor Péter elnök mutatta be.

Az előadások között a vendégek nemcsak a folyosókon, hanem a Menház részben már felújított kertjében is elidőzhettek, itt a Generációk Sátra várt mindenkit. A program a zsinagógában folytatódott, ahol a 2007. évi Kehila és Kehila Haver díjakat adtuk át.

(Folytatás az 5. oldalon)

dr. Marta Zágoršeková előadás közben

tek, **Haas Tibor** előimádkozó mutatta be a galántai közösséget, kiemelve a hagyományok ápolásának fontosságát, **Jávor Mátyás** a székesfehérvári kilevezetője a rabbi hiányának problémáját vázolta, dr. **Dušan Rybár** egy kis közösséget, Rimaszombatot képviselte és avatta be a hallgatóságot az ottani minden napokba. **Einhorn László** Tatáról ékezett, elmesélte, milyen fontos, hogy közösségeük tagjai ma már rendszere sen látogatják a komáromi zsinagógát.

Sándor Péter az újjáalakult Soproni Zsidó Hitközség életébe nyújtott bepillantást, **Villányi Tibor** a Győri Zsidó Hitközség volt elnöke, a rendszeres l'intiszteletek fontosságát emelte ki. A találkozóhoz délután csatlakoztak a dunaszerdahelyi és az érsekújvári hitközségek küldöttségei.

Radnóti Zoltán a lágymányosi zsinagóga rabbija színes, számítógépes prezentációval csatlakozott a megkezdett közösségepítő témahez, bemutatta, hogyan építette fel munkatársaival és önkéntesekkel a lágymányosi körzetet, előadásában külön kitért a Nagyünnepek megtartásának és a tanulásnak a fontosságára.

A délelőtt a Hotel Európában közös

Jövőnk, ami összeköt – a régió oldala

A pozbai példa

Dombok között kanyarogva vezet az út az Érsekújvári járás kis településére Pozbára. A falunak ma 545 lakosa van, a nyugalmat csak az Érsekújvár - Léva közti vonat néha zavarja meg, egy igazi kis csendes szigeten járunk. A Vésvízszak előtt négy zsidó család lakott itt, ők voltak a kereskedők és a kocsmárosok is. A református falu határában található Szentkút híres katolikus búcsújáróhelye.

Hatvan három év után, 2007. szeptember 16-án, a **Perlman, Kamer** és a két **Schwarz** családra emlékezett a falu. A Perlman család egykor házának kertjében, a falu közepén avattak emlékkövet. A történetben összekötő kapocs **Miriam Neiger - Fleischmann** neves izraeli festőművész, a Perlman család leszármazottja. Miriam 1948-ban született Komáromban, egy éves korában alijázott szüleivel Izraelbe, ahol a Becalel Akadémia elvégzése után ismert festőművész és később költő is lett. A rendszerváltás után kezdett visszajárni szülővárosába és a régióba, ahol több kiállítása is volt. Így került kapcsolatba Pozbával is.

A megemlékezés **Valent Aranka** polgármester asszony megnyitó be-

Miriam Neiger-Fleischmann nagyszülei egykor boltjának helyén mondott köszönetet a falusiaknak nemes cselekedetükért

szédével kezdődött, aki felidézte a Holokauszt eseményeit. Helyi diákok szavalata után **Pasternák Antal**, a Komáromi Zsidó Hitközség elnöke szolt. **Tóth Árpád** református lelkész elmélkedése után, **Szigeti László** a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa parlamenti képviselője, volt oktatási miniszter az emlékezés és az oktatás szerepét emelte ki beszédében. Az emlékkövet, melyen a családok neve magyarul és héberül van feltüntetve **Miriam Neiger -Fleischmann** és **Kis Pál** alpolgármester leplezték le.

(*Folytatás az 5. oldalon*)

Emlékműavatás Pozbán

„Írassál be a jók könyvébe...!“ – **Pasternák Antal**, a Komáromi Zsidó Hitközség elnökének pozbai beszéde.

„A tanulság az, hogy az igaz emberek halála olyan mint a Szentély felégetése“ - mondja a Talmud Rosh Hasana traktátusa a mai napról.

Tiszta Emlékezők!

Különleges helyen vagyunk egy különleges napon. Pár nappal a zsidó újév Rosh Hasana, egy nappal Sabat tsuva a megtérés szombatja után. A zsidó naptár szerinti 5768. év tisri havának 4. napja van ma, Gedaja bőjtje, amikor egy igaz ember Gedaja halálára emlékezik a világ zsidósága, ezen a napon mi itt a pozbai zsidó családok emlékművét avatjuk.

Egy kis falu kis közösségeit idézzük fel. A második világháború előtt a régió valamennyi településén éltek zsidó

családok. Hagyományosan kereskedelemmel foglalkoztak, nem volt ez másként Pozbán sem. Munkájuk mellett fontosak voltak számukra a vallási hagyományok, a szombat és a kóser étkezés megtartása.

Egy kis falu, egy békés sziget, ahol még évszázadon át élhettek volna, ha nincs egy őrült eszme, a fasizmus, mely egy csapásra megszüntette mindenzt, ami addig természetes volt és kiszakította ezt a négy családot a falu életéből.

Hatvanhárom év után jöttünk emlékezni, a mai pozbaiak közül már csak az idősek emlékezhetnek rájuk, hat évtized után halványulóban van emléküük, amely a mai avatással örökre részévé válik a falu történelmének, történetének. E történetben összekötő kapocs a Komáromban született és egy

éves kora óra Izraelben élő Miriam Neiger- Fleischmann festőművészről, akit ma személyesen is itt köszönhetünk. A pozbai közösség leszármazottjaként itthon érzi magát ezen a vidéken és bízunk benne, hogy Önök is hasonlóan éreznek iránta. Egyik legszebb emlékem, mikor pár évvel ezelőtt komáromi kiállításának megnyitójára egy egész busznyi ember érkezett Pozbáról.

Nemes cselekedet az Önöké. Körülözve a régióban, eddig sajnos csak kevés példa akadt erre, sok faluban és városban nincs még nyoma annak, hogy nem is olyan régen a zsidó közösséggel a minden nap élet része volt.

Pedig ők is emberek voltak, érző lelek, aiknek ma gyermekeik, unokáik lehetnének és gyarapíthatnák a falu életét...

Ha a zsidóságról van szó, akkor valami misztikus és nagyon távoli jön elő, talán egy fekete kaftános, pajoszos idős bácsi képe sejlik fel a gyermekek és a fiatalok előtt, aki valahol nagyon távol imádkozik...

Ez a torz kép csak az oktatás és a tolerancia erősítése nyomán változhat. Tudniuk kell az ittenieknek, hogy ma is élnek e régió zsidó közösségei, Érsekújvárban minden héten imára gyűlnek a kis hitközség tagjai, Komáromban oktatási és kulturális programokat szervezünk, de működik a zsinagóga Galántán is.

Azért mondom el mindenzt, hogy tudják, a hitleri végső megoldás, az „Endlösung“ terve szerencsére nem sikerkült teljesen.

(*Folytatás az 5. oldalon*)

Pasternák Antal, a KZSH elnöke az emlékezés fontosságát hangsúlyozza

A zsidó kultúra ünnepe

(Folytatás a 3. oldalról)

A Zsidó Kultúra Európai Napján Kehila- a közösségről díjban részesültek:

Vadász Magda - A Hitközségi Híradó szlovák nyelvű oldalainak többéves, önkéntesként végzett fordítói munkája elismeréseként.

Dr. Novák Tamás - A régió Holokauszti oktatásában és az események kutatásában végzett munkájáért.

Sándor Tamás - A tatabányai Szenes Hanna Magyar-Izraeli Baráti társaság elnöke, a megyleben a zsidó kultúra és hagyományok, illetve az Izraellel kapcsolatos ismeretterjesztés területén végzett munkája elismeréseként.

Messinger Tibor - az Érsekújvári Zsidó Hitközség előimádkozója, a helyi közösség vallási hagyományainak ápolásáért, továbbviteléért.

Kehila - haver díjban részesültek:

Andruskó Imre - A komáromi Selye János Gimnázium igazgatója, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa parlamenti képviselője a Holokauszti oktatás bevezetéséért, az iskola egykor zsidó diákjai emlékének megőrzése terén végzett munkája elismeréseként.

Tóth Tibor - Az ipolysági gimnázium tanára, a Holokauszti oktatás terén alkalmazott nemzetközi módszerek meg-honosításáért, kutató és oktató munkájáért.

A díjakat Paszternák András és Paszternák Tamás koordinátorok adták át.

A délutánt a Klezmerész csodálatos koncertje zárta. A Garai Péter vezette együttes vidám hangulatot teremtett a zsinagógában. A közönség együtt dúdolta, tapsolta az ismert dalokat a zenekarral. Az eseményen megjelent Fazekas László református püspökhelyettes és Varga Anna a Városi Művelődési Központ igazgatója is.

A Zsidó Kultúra Európai Napja komáromi programja több mint 300 érdeklő-

dőt vonzott. Büszkék vagyunk arra, hogy Pozsonyon kívül Szlovákiában az egyetlen város voltunk, ahol programot rendeztek ezen a napon.

Az esemény lebonyolításában **Haas Judit** irodavezetőt, a **Pasternák családot**, **Kollár Zoltánt** és **Piczek Ferencet** illeti köszönet. A hangsítást a Városi Művelődési Központ ingyenesen biztosította.

Az idén először a Magyar Zsidó Kulturális Egyesülettel közösen szerveztük a programot, külön köszönet **Deák Andrának**.

A program a Holland Zsidó Kulturális Alap, a Jewish Childs Day, Nyitra Megye Önkormányzata, a MAZSIHISZ, Komárom Városa, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége és a Joint támogatásával jött létre.

A nap a visszajelzések alapján elérte célját, segített a zsidó kultúra és hagyományok felelevenítésében, a közösségegítésben. Találkozzunk jövőre is!

PT

tetése reményeink szerint segíthet ezek tompításán, megállításán.

A zsidó hagyomány Jánmánor norjájának, a félelmetes napoknak nevezi az újév és a jövő pénteken este beközöntő Jom Kippur, az engesztelés napja közötti tíz bűnbánó napot. Felfogásunk szerint ezekben a napokban vallásától függetlenül minden ember elvonul az Örökkévaló előtt és eldől, hogy milyen lesz a következő éve, a jók vagy a rosszak könyvébe íratik-e be.

Bízunk benne, hogy a pozbaiak e micvégükkel- jócélekedetükkel, a jók könyvébe íratnak.

Köszönjük!

A pozbai példa

(Folytatás a 4. oldalról)

Miriam meghatódva mondott köszönetet a falu lakosságának és polgármesterének. Az idősek közül sokan meséltek személyes emlékeikről, melyek a négy családhoz fűzték őket. A gyászmít és a Kadist **Messinger Tibor**, az Érsekújvári Zsidó Hitközség előimádkozója recitálta.

A program a helyi kultúrházban tartott fogadással zárult, melyen a művészsnő festményt ajándékozott a községnek.

E négy zsidó család emléke örökre kőbe vésve fennmarad, bízunk benne, hogy a környék többi települése is követi majd a pozbaiak példáját.

PT

TRADÍCIÓ - a komáromi zsinagóga hitéleti oldala

A hagyomány útján

Beszámoló az 5768-as Nagyünnepek komáromi eseményeiről

A zsidó év legszebb és egyben leg-félelmetesebb napjai a Nagyünnepek, Rosh Hasanah és Jom Kippur. Egy kis közösségen, mint a komáromi nagyrészt ezekre a napokra korlátozódik a zsinagóga rend-szeres használata, a közös ima a találkozás házában. Harmadik éve már, hogy a budapesti Országos Rabbiképző- Zsidó Egyetem tanárai és hallgatói segítik hitközsé-günket a ieles napokon.

Kevesen vannak, vagyunk akik bíznak még abban, hogy lehet a hagyományoknak megfelelően zsidó élet városunkban. Az 5768-as Nagyünnepek újabb bizonyítékul szolgálnak erre. Néhéz és kemény szervezőmunka kezdődött már júniusban, ennek eredményeképp az ünnepek során hat alkalommal volt l'tentisztelet a Menházban, minden alkalommal minjenben tudtunk imádkozni.

Ki kell emelnünk, hogy az utóbbi években nagyon változott a komáromi közösségi összetétele, ma a hívek fele

érkezik városunkból (holott sokkal többen is lehetnének) az érdeklődők és a „törzstagok” másik fele Komárom-Esztergom megye településeiről (Tata, Tabán, Vérteskethely, Héreg) jön. Az idén átlépve a megye határain már Bicskéről és Székesfehérvárról is ellátogattak hozzánk hittestvéreink.

Erev Rosh Hasannahkor több mint hatvan ember töltötte meg szinte teljesen a zsinagóga földszintjének padosrait, Pasternák Antal elnök köszöntője után **Olah János** az OR-ZsE tanára mondott bevezetőt. A kántori feladatokat **Fináli Gábor**, az Or-ZsE rabbihelyettes szakos hallgatója látta el minden két ünnepen.

Az esti ima után a budapesti Carmel kft., által szállított kóser vacsorán láttunk vendégül minden megjelentet a Wallenstein Zoltán teremben.

Munkanap lévén ezúttal is a délutáni imákra koncentráltunk. A „Tanház a Menházban“ sorozat keretében az ünnep első délelőttjén a komáromi Selye János Gimnázium négy osztályát hívtauk

meg egy-egy rendhagyó órára, amely a zsidóságról szolt a zsinagógában. Oláh tanár úr a bevezető után a diákok kérdéseire válaszolt, szerencsére az egy óra szinte minden csoportnál kevésnek bizonyult. A programot az iskola részéről Králikné dr. **Novák Zsuzsanna** koordinálta. A pozitív tapasztalatok azt mutatják, hogy a jövőben is szükséges hasonló programok szervezése.

Az első nap délutánján a hagyományos Taslich szertársra, majd a délutáni és az esti imára került sor. A Kiddus vendége Miriam Neiger-Fleischmann festőművészsnő volt Jeruzsálemből, aki szülővárosában töltötte az ünnepeket.

Pénteken, Rosh Hasannah végén, Shabat Tsuva kezdetén ismét összejöltünk a zsinagógában, hogy a megterés szombatján együtt imádkozzunk. A Kidduson ezúttal Spanyolországból érkezett vendégünk Oak mesít életről, Manorka szigetének hétköznapjairól.

Szombaton délelőtt a „Tanház a Menházban“ folytatódott, ahol mindenki választ kaphatott a szombat délelőtti imákkal kapcsolatos kérdéseire.

(Folytatás a 7. oldalon)

Oláh János beszéde Rosh Hashana alkalmából a komáromi zsinagógában

Ismét eltelt egy esztendő a zsidóság életében. Immár az 5768. évet szám-láljuk, hagyományaink szerint. Ilyenkor a világ zsidósága egy testként tekint vissza az elmúlt évre és reményteljesen várja az új esztendőt. A mögöttünk hagyott évre való visszanézés legfőbb célja, hogy lássuk: mit csináltunk jól, mit csináltunk rosszul. A jót folytatni kell, folytatni szükséges; a rosszat pedig ki kell javítani, jóvá kell tenni, amennyiben az lehetséges.

רָה első napjának מושג imájában, az עמידה-ban olvassuk a következőket¹:

„Te emlékezetben tartod a világban történteket és megemlékezel mindenről, kiket kezdetben alkottál. Nyitva áll előtted minden titok és a teremtés rengeteg rejtyélye, mert dicső trónod előtt nincs feledés és semmi sincs

reitve szemeid elől...”²

יברידיות בו יפקדו להזקירים לחווים ולמות... .

„Az emberek is számba vétetnek, hogy feljegyezzék őket - kit életre, kit pedig halálra. Hát kit nem vonnak felelőségre ezen a napon? Hiszen minden teremtmény megemlíttetik előtted, minden ember cselekedete és rendeltetése...”⁴³

Ünnepi imáink többsége az égi döntésről beszél. A döntés I.ten kezében van. Igen, a döntés I.ten kezében van, de mi sem bújhunk ki a felelősséget alól, nekünk is részünk van sorsunk irányításában, alakításában! Az egyik legszebb és legmagasztosabb imakölteményünk, az #qt htnW végén ezt olvassuk:

ויתשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רע הגורה.

„De a megtérés, az ima és a jótétemény elhárítájuk a rossz végzést!”⁴

A megtérés és az ima ideje most különösen aktuális, és egészen K"y napjáig, az ítélet, a döntés megpecsételéséig, az I.ten-i ítélet "jogerőssé" válásáig még gyakorolhatjuk azokat, segítségül. A jótétemények gyakorlása azonban nincs konkrét időhöz kötve, az mindenkor és mindenhol aktuális! Az ima-költemény e szót használta: **પ્રાર્દન**. A zsidó emberek többségének e szó kapcsán, általában a pénzadomány jut eszébe, holott a **પ્રાર્દન** nem csak pénzadományt jelöl! A **પ્રાર્દન** szó a **પર્દા** szóból ered. A qdx szó igazságot, igazságosságot jelent. Tanításunk szerint az I.ten által teremtett embernek egyik legfőbb kötelesége, hogy igazságot tegyen, igazságosságot cselekedjen az „olykor“ igaztalan világban.

(Folytatás a 7. oldalon)

Oláh János beszéde

(Folytatás a 6. oldalról)

Mivel és hogyan lehet igazságot tenni? Ha javítunk az I.ten által teremtett, de az emberek gondviselésére bízott világban! Ha javítunk önmagunkon, akkor javul a mi világunk, az általunk lakott világ is! Az apró lépés is lépés! Az is előre viszi az embert! Próbálunk meg jót cselekedni! Egy „kicsi” jót cselekedni! Hogy mi az a „jó”? Mihá (Mikeás) prófétánk írta⁵:

מְשֻׁפֵּט וְאַחֲבָתֶךָ חִסְדֶּךָ וְנִצְעָנָה עַמְּךָ לֹכֶת עַמְּךָ אֱלֹהִיךָ:
לֹךְ אָדָם מִהְטֹוב וּמִהְרָה דָּוְשָׁ מִפְּךָ כִּי אַבְשָׁרוֹת הַגִּיד

„Elmondta neked ember, hogy mi a jó, és mit kíván az I.ten tőled! Csak azt, hogy törvényesen cselekedjél, szeresd az irgalmaságot, és alázatosan járj a te I.teneddel.”⁶

A törvényes cselekedet ebben az esetben nem az emberek által kreált törvényekre vonatkozik, hiszen a kormányok jönnek-mennek, hanem az I.ten által adott, időtálló és hitünk személyi örök törvényekre. E törvények, parancsok lelőhelye Mózes öt könyve: a torráh. Itt találjuk a naponta imádkozó zsidó férfi által reggel és este is elmondott hitvallásunkat:

אֱלֹהִיךָ בְּכָלְלַבָּבֶךָ וּבְכָלְלַבְּשָׂךְ וּבְכָלְלַמְּאַרְךָ:
יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה אֱחָד:
וְאַחֲבָתֶךָ אֶת יְהֹוָה שֶׁמֶן

„Halljad Izráel, az Ö.való a mi Istenünk, az Ö.való egy! Szeresd az Ö.valót, a te I.tenedet teljes szíveddel, teljes lelkeddel és teljes erőddel.”⁷

A előírja:... **וְאַחֲבָתֶךָ אֶת יְהֹוָה אֱלֹהִיךָ** - Szeresd az Ö.valót, a te I.tenedet... Egy más helyütt⁸ pedig ezt írja: ...**כְּמוֹנָךְ אַחֲבָתֶךָ לְרַעַךְ...** - ...szeresd embertársad, mint önmagad...⁹ Rabbi Ákvá, a jeru-

zsálemi Szentély lerombolása, elpusztítása után élt és mártírhalt halt bőlcünk e mondást ekként egészítette ki: "Szeresd embertársad, mint önmagad... -ez a Tan alapvető szabálya."¹⁰ Igen! Igen, ez a zsidóság egyik alapvető szabálya és mi, zsidók, szeretnénk ha az előttünk álló esztendőben a zsidóság alapvető tanait magának valló, abból eredő vallások hívei: a keresztenység/keresztyénség és az iszlám tanainak követői is emlékeznénk erre a lényegbevágó szabályra, előírásra. I.tenben hívő ember, nem gyűlölni I.ten teremtményét, bármi-lyen nép fia is legyen az!

A középkorban élt Jehuda Hahászid írta: "Az ítélet napján, a Szent, áldott legyen Ő, felelőségre vonja majd a népeket a „Szeresd embertársad, mint önmagad” törvény minden egyes megsértéséért, amit egymás iránti cselekedeteikben elkövettek."¹¹ Szeretnénk, reméljük, kívánjuk, hőn óhajtjuk, hogy ne kelljen egy embert sem felelőségre vonni majd azon a napon, hiszen így is vége láthatatlanul hosszú már a sor.

גָבוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנוֹ מְהִיא מִתְּהִים אֶתְּהָ רַב לְהֹשְׁעָנָה אֶתְּהָ

"Örök a hatalmad Urunk, Te kelted életre a holtakat, nagy megmentő! Jóságában ellátja az élőket, és feléleszti a holtakat nagy irgalmában, támogatja az elesetteket, meggyógyítja a betegeket, feloldozza a megkötözötteket és megtartja hű fogadalmát a porban szunnyadóknak. Ki olyan, mint Te, Hatalom Ura, és ki hasonlítható Hozzád, Uralkodó, aki öl, éltet és segítséget hoz a világra?"¹² -mondjuk majd ezt is a holnapi moská imában, az עמידה-ban.

Aldást kérek mindenjájotokra, kér-

vén az Ö.valót, hogy hallgassa meg fohászunkat:

חַן וְחַסֵּד וְחַמִּימָס עַלְנוּ וְלֹא כָּל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ:
שִׁים שְׁלֹום טוֹבָה וּבְרָכָה

„Hozz békét, jólétet, áldást, kegyet, szeretetet és irgalmat reánk és néped, Izrael egészére! (...) Az élet, az áldás, a békesség és a jó megélhetés könyvében említtessünk meg és jegyeztessünk be, mi és egész néped, Izrael háza, színen előtt, jó életre és békére!”

Így legyen! Ámen!

Oláh János
Országos Rabbiképző-Zsidó
Egyetem

¹ A כרכונת kezdetű imája.

² In: Izrael fohásza. A zsidó újév imarendje. Ford.: Simon Sároni. (Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület - Budapest, 1997. 252-253. old.)

³ Uo. 253. old.

⁴ Saját fordítás.

⁵ Mihá, VI,8.

⁶ Saját fordítás.

⁷ M.V. VI,4-5.

⁸ M.III. XIX,18.

⁹ Saját fordítás.

¹⁰ Szifrá

¹¹ Idézi: Hertz, J. H.: Szentírás. Mózes öt könyve és a haftárák. III. (reprint: Akadémiai - Budapest, 1984. 221. old.)

¹² In: Izrael fohásza. A zsidó újév imarendje. Ford.: Simon Sároni. (Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület - Budapest, 1997. 229. old.)

¹³ In: Mákzor. Imádságos könyv az év minden napjára. Ros-hássonó-ünneplés első napjára. Ford.: Schöner József. (Schlesinger J. - Budapest, 1902. 44. old.)

A hagyomány útján

(Folytatás a 6. oldalról)

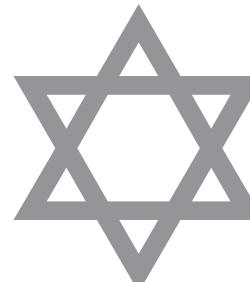
Kol Nidré, Jom Kippur kezdete, amely egyben Shabat is volt az idén olyan embereket vonzott a zsinagógába, akik egész évben nem jönnek. Külön köszöntöttük kanadai vendégeinket és **Feuerlichné Holczer Ágit** Sydneyből. Fináli Gábor Kol Nidré imája a régi idők hangulatát idézte, Oláh János beszéde ezúttal is mély üzenetet hordozott magában.

Az ünnep napjának délutánján elsőként legidősebb férfi tagunkat Knöpfler Lajos bácsit hívták a Tórához, majd a fiatalok képviseletében **Haas Róbert** következett, a sort harmadikként Pas-

ternák Antal elnök zárta. A lejnolást Oláh tanár úr végezte. A Mazkir után a Neila és a Maariv imák már az ünnep végét jeleztek. Az elválasztást jelző Havdala tett pontot az 5768-as év Nagyünnepeire.

Ezúton köszönjük az ünnepek megszervezésében **Dr. Schöner Alfréd** rektor úr (OR-ZsE), a Budapesti Zsidó Hitközség munkatársai, **Szendyné Gárdos Mariann**, **Révné Lukács Ágnes** és **Gordon Gábor** segítségét. **Szántó György** úr rugalmasságát a kóser étkezés biztosítása terén. Az I.tentiszteletek nem jöhetek volna létre **Pasternák Antal** és **Zsuzsanna, Haas Judit** és **Farkas Edit** segítsége nélkül.

A Komáromi Zsidó Hitközség kiemelt céljai közül egy újabb teljesült. Köszönjük mindenkinet, aki ott volt és jelenlétével tett hitet a folytatás mellett. Jövőre ugyanígy lépünk tovább.

A zsidó otthon – a család oldala

Nagymegyertől Givatayimig – 20. rész

Bukarest, alijá

Róth néni nagyon kedvesen érdeklődött családom iránt és bíztatott, hogy meséljek magamról. Úgy éreztem, hogy beszámolóm jóindulatú hallgatóra talált. Azután elmondtam, mennyire szerelem llonkát és úgy érzem, ō is viszonozza érzelmeimet. Kérem a beleegyezését házzasságunkhoz. Sohasem felejtem azt a bizonyos, „huncut” mosolyt, szeme szögletében, ami válaszát kísérte: „Drága fiam, azt ajánlom mágnak, hagyja az én lányomat, ō nem Magának való. Ő el van kényeztetve, még nem főzött meg egy teát; neki egy bankár kell.“ Én rámossolyogtam: „Róth néni, ne aggódjék, majd mindenget megtanul.“ Miután elmentem, megöllelte Chaját és „fedő hangon“ rásszolt: „Hát neked ilyen fiú kell? Ahelyett, hogy megígérte volna, hogy majd cselédet tart, azt mondta, hogy megtanulsz dolgozni!“ és végétlen szeretettel összecsókolta.

Május közepe táján voltunk, mikor a „Plugán“ megjelent „Pil“, a mozgalom egyik központi embere és lelkesen közölte velünk, hogy a „Mentési Bizottság“ vonatjával elutazott (Kasztner) csoporttól hír érkezett. Mindannyian Svájcban vannak és készülnek alijázni. Miután az én négy testvérem és Chaja húga is közöttük vannak, nekünk „előjogunk“ van az alijára. A hónap végén utazunk Bukarestbe, hogy csatlakozzunk egy csoportozhoz, amely ott már vár a hajó indulására. Chajának nehéz volt elhatározni, hogy egyedül hagyja édesanyját. Kért még néhány nap „haladékot“ az utazásig.

Pil beleegyezett és megígérte, hogy ő gondoskodik róla, hogy Chaja mielőbb csatlakozzék hozzá. A Mama szerette volna, hogy még az utazás előtt esküdjünk meg, de az évnek abban a szakában voltunk, mikor, a zsidó hagyomány szerint, nem rendeznek esküvőt. Megígértük neki, hogy amint Palesztinába érkezünk, megesküszünk.

Május 31-én indultam el Bukarestbe, ötödmagammal, Chaja nélkül. A búcsú nehéz volt. A Mama, akitől már, mint családtagtól búcsúztam, megígérte, hogy Chaját „utánam küldi“ és ő maga is, mielőbb, utánunk jön. Az utazás a határig, minden volt, csak nem kéjutazás. A vonat olyan zsúfolt volt, hogy alig lehetett felszállni. Tele volt orosz katonákkal és nagyon kellett vigyázni szegényes „poggyászunkra“, na meg a két lánya, akik velünk voltak.

Az út a román határig, három napig tartott. Egy erdélyi fiú megtanított, mit kell mondani a határnál, ha kérdeznek valamit. A varázsszó az volt: „Menekült vagyok“, románul. Nem volt semmilyen iratunk, nem is szólva útlevéről. Akkor ezrek utaztak így, Európa szerte. Arad mellett léptük át a román határt, minden nehézség nélkül. További két nap múlva megérkeztünk Bukarestbe. Nem emlékszem, mit ettünk a hosszú utazás folyamán. Magyarországon a pénzért nem lehetett kapni semmit és román pénzünk nem volt. A pályaudvaron ott álltunk és nem tudtuk, merre fordulunk. Egyikünk sem tudott egy szót sem románul. Reméltem, hogy a rendőr tud valamit

franciául, de hiába. Végre megpróbáltam, amire az erdélyi fiú megtanított. Hogyan kell kérdezni, hol van ez és ez az utca. Erre a derék román rendőr elkezdett magyarázni, kézzel - lábbal, mutatott jobba, majd balra, remélve, hogy értem, amit mond. Végül, nagy nehezen, megérkeztünk a címre, ahol bajtársaink laktak. Voltak ott régi ismerősök a mozgalomból, közöttük, egykor munkaszolgálatos bajtársam, Werteheimer Ernő (Júda) is. A csoport vezetője, koránál fogva, Löwinger Méir, bátyáim barátja még Pozsonyból és a mozgalom régi tagja volt. Nagyon megörültünk egymásnak. Mindjárt felajánlotta, hogy vegyem át „tisztségét“, mivel a legtöbben az én korosztályomhoz tartoztak. Abban maradtunk, hogy ketten, vállvetve fogjuk vezetni a csoportot.

Azokban a napokban lázas megbeszélések folytak a jövendő „alijá sorrenddel“ kapcsolatban. Ezt a mozgalom keretében szerzett „érdemek“ (tevékenység) alapján határoztuk meg, ami nem volt, sem könnyű, sem hálás feladat. A mindig kevés, kiszabott helyekre ebben a sorrendben kerültek be a mozgalom tagjai. Egy-két nappal megérkezésem után, egy ilyen élénk vitában voltunk. Az én helyezésem vitán felül volt és Chaja helyéről folyt a vita. Én kitartottam amellett, hogy a helye melletttem van. Voltak, akik elleneztek, mivel nincs a helyszínen. Állítottam, hogy a napokban megérkezik. Mások nem hittek, hogy fog jönni. A heves vita közepén, mint egy látmás, megjelent Chaja a kü-

szóból. mindenki elállt a szava. Persze, bekerült az ő megillető helyre. Felesleges említenem, hogy milyen boldogok voltunk a viszontláttás után. Ahogy megígértek, a Mama és Pil utánam küldték várva várt arámat, páromat.

Az összes, alijára váró csoportok, tagjaik létszáma szerint, a Jointtól kaptak havi támogatást. Én meg akartam keresni saját kenyemet. Sikerült bejutnom egy nagy, fémipari üzembé, Klein Dovval együtt. Az üzem edényeket és különböző háztartási cikkeket gyártott. Bennünket nem állítottak be a termelésbe. Nem tudtuk, mik a tervezik velünk kapcsolatban. Valamilyen könnyű, ideiglenes munkát adtak, amiben mi nagyon jól éreztük magunkat. Igyekeztem „szóba elegyedni“ a munkásokkal és gyakorolni a román nyelvet, ami a francia és a latin után, nem volt nehéz. minden munkás kapott, naponta egy „Scanteia“ (Szikra, a Párt napilapja) példányt, ami nagyon sokat segített a nyelv „elsajátításában“. Mikor az atombomba Hirosimában felrobbant, az egész tudósítást elolvastam és, nagyjából, meg is értettem. Attól kezdve, minden nap átböngésztem az újságot és a zsidó „Renaštorea“-t (Ujjászületés). Így tarthattam sajtóbeszámolót barátainknak a Plugán, arról, ami történik a nagyvilágban és a zsidó közéletben.

Bukarest utcáin sétálva, megdöbbentett a bőség, főleg a nagy választék a sok szép gyümölcs és zöldség között. Ínyenc falatokban sem volt hiány. A cukrászdák kínálata is fájdalmasan csábító volt.

(Folytatás a 9. oldalon)

Kile Kaleidoszkóp

Ünnepi köszöntők

Az 5768-as esztendőre kívánunk mindenkinet, aki a zsidó hagyomány és kultúra újjáélesztésében és fenntartásában tevékenyen részt vesz, sikeres munkát, kitartást és jó egészséget.

Weisz Chaja és Jehosua
Izrael

Az új évünk küszöbén kívánunk minden kedves régi ismerősünknek, a HH minden olvasójának jó erőt, egészséget, örömet, kellemes ünnepeket! Kívánjuk, hogy az Új esztendő hozza meg a világ minden népének, a nyugalmat és a BÉKÉ-t!

Szeretnénk megköszönni a komáromi közösség elnökének, vezetőinek

és mindeneknak, akik munkájuk, tanulmányaik mellett végzik a nemes és eredményekben gazdag munkát, hogy Komárom és környéke hitközségei és drága mártírjaink emléke nem merül feledésbe, tovább viszik és ápolják zsidó vallásunk szép hagyományait, hitét.

Hálával és reménnyel tölt el, hogy mindezt más felekezetek vezetőivel karoltve teszik.

Jó erőt és nagyon kellemes ünnepeket kíván:

**Vajnorsky Teri néni,
dr. Eva Brandes (Vajnorsky)
és dr. Gizella Sternbanch
(Vajnorsky) családjaikkal
Jeruzsálemből**

Internet a titkárságon

A KZSH bevezettette a szélessávú Internetet a Menházba, így a titkárság közvetlenül is elérhetővé vált a világhálón. A titkárság e-mail címe: menhaz@menhaz.sk.

Bukarest, alijá

(*Folytatás a 8. oldalról*)

Bár az árak nevetségesen olcsók voltak, mi ritkán engedhettük meg magunknak a luxust, hogy egy adag tejszínhabos fagylaltot elfogyasszunk. A havi „büdzsénkből” az illesmire csak ritkán telt.

Az Alijá indulása egyre halasztódott, amíg a négy nagyhatalom követei nem egyeztek meg a „Certifikátok” (beutazási engedély Palesztinába) jóváhagyásával kapcsolatban. Ez csak október elején oldódott meg. A hajó, Transilvania, indulása a hónap 22-re volt kitűzve, Constanza fekete-tengeri kikötőjéből. Az út, oda szintén 2-3 nap, vonattal.

Dov és én bejelentettük az üzemben, hogy utazunk Palesztinába. Behivattak az igazgatóhoz, aki meg akart győzni, hogy maradjunk ott és tett sok csábító igéretet, szakmai előmenetelt, vezető pozíciót (az üzem szakemberei, főleg, erdélyi magyarok és zsidók voltak) és tekintélyes fizetést. Megköszöntük az addigi vendéglátást és a nagylelkű

ajánlatokat, de kitartottunk búcsúzásunk mellett.

Nagy lelkesedéssel készültünk életünk várva-várt kalandjára, az ALIJÁRA. Otthagytuk a gyönyörű villát, a diplomata negyedben, ahol az utóbbi időben éltünk. Dov, sajnálatomra, nem tartott velünk. A közös munka, a sok nevetéssel, amit ott együtt élveztünk, szoros barátsággá fejlődött. Visszament Budapestre, ahol megismerte Ancit, élete boldogságát. Rajta kívül, az egész csoport bekerült az alijába. Már alig várunk, hogy a hosszú utazás véget érjen és a hajón legyünk. A déli órákban, végre, kiszálltunk Constanzában. A kikötő környékén voltunk és Chaja akarta látni a tengert. Ott láttunk először tengert. A víz nem volt kék, mint a képekben, hanem sötétzöld, igazolva a nevét: Fekete-tenger. Chaja elszomorodott, ez az óriási víz fogja őt imádott édesanyjától elválasztani! Rövidesen kezdtünk beszállni a hajóba. minden ragyogó fehér és szép volt. Az utasok száma jóval magasabb volt, mint a hely a kabinokban. Mi, fiatalok a közép fedélzeten letünk elhelyezve. Nem volt a legkényel-

Temetői hírek

Október végén befejeződik a temető idei karbantartása. A kertészeti munkák tavasszal folytatatódnak.

A KZSH és az SSM Slovákia cég megállapodása szerint újabb reklámtáblák kerülnek elhelyezésre a KZSH által birtokolt temető közeli területeken. A táblák nem a sírkertre néznek, így nem zavarják a temető nyugalmát.

A temerőri lakás felújítása a belső szerelési munkálatokkal folytatódik. Komárom városa a napokban hivatalosan is bejegyezte az épületet a földhivatal nyilvántartásába.

mesebb, de ki bánta! Délután 4 órakor a hajó elindult. mindenki a fedélzeten volt és egészen spontánul „vigyázz”-ba álltunk és elénekeltük a nemzeti himnuszt, a „Hatikvá”-t. Ismét szuperlatívusokat kell használnom, ha le akarom írni a lelkes, ünnepélyes hangulatot, ami abban a percben úrrá lett az egész közösségen. Másnap reggel a Boszporuszon ébredtünk fel. A Fekete-tenger mögöttünk volt. Mikor végleg elhagytuk a Dardanellákat, a hajó korlátjánál állva az volt az érzésem, hogy nem akarom többé látni Európát, amelynek a földjét annyi millió zsidó vére áztatta.

A hajót aránylag simán folytatódott és az ötödik nap reggelén „partot látunk”, egy lankás hegyoldalt, amire város van építve. Nem kellett sokat találhatni. A képekből megismertem Haifát és a Karmel hegyet, ami a hátterében emelkedik. Az örööm és a lelkesedés Palesztina partjának láttára, egyszerűen leírhatatlan. Mint cionisták, elértek ideálunk megvalósulását. Számonra, ez még több volt. Gyermekkorom utópikus álmai, áhitatosan rebegett imái és nagy prófétáink látomásai, hogy majd egykor „visszatérünk ősi hazánkba”, keltek bennem akaratlanul életre azokban a felejthetetlen percekben. Október 27-én, pénteken, kötöttünk ki Haifa kikötőjében.

Weisz Jehosua, Izrael

Macesz Maci és Sófár Süni kalandjai avagy az ifjúság oldala

A megtérés szombatja

Olah János beszéde a komáromi zsinagógában

Elmúltak רה napjai, de még nincs hétköznap, szombat van imáron. Különleges szombat van, hiszen e szombatnak „neve” van, e szombat kiemelkedik az év szombatjai közül. Sábát suvá/sábesz súvó van ma. E szombat minden רה és בָּי közé esik, ami meghatározza e szombat jellegét. A רה és בָּי közé eső napokat ugyanis jámim noráim-nak/jómim nájróm-nak, „félelmetes napoknak” nevezzük. A zsidó ember ilyenkor egy kicsi félelemmel tekint előre az eljövendő évre, de bizakodással is! Bizakodással hiszen bízik I. tenben és bízik az Ő igalmában. Bízhat is, hiszen az Ő-való a prófétái által tanácsot, követendő utat mutatott e napokra. Ekkor olvassuk zsinagógáinkban Hósea, Míha és Joél prófétáktól a következő mondاتokat, melyek beszéljenek helyettem:

שׁוֹבֵחַ יִשְׂרָאֵל שְׁדֵר יְהוָה אֱלֹהֵיךְ כִּי קָשְׁלָתְךָ בְּשֻׁנְךָ:
 קָרוּ עַפְלָם דְּבָרִים יְשֻׁבוּ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵינוּ כָּלְחָשָׁא:
 שׁוֹן וְקַחְתָּוּב וְשַׁלְמָה פָּרִים שְׁתַחֲנוּ:

Térj vissza hát Izráel az Örökkévalóhoz, a te Istenedhez, mert elbuktál a te bűnöd miatt! Vigyetek magatokkal szavakat, és térjetek vissza az Örökkévalóhoz! Mondjátok néki: Bocsásd meg minden bűnünket és fogadd el azt, ami jó, és ajkaink tulkaival áldozunk néked.¹ (...) Ki oly bölcs, hogy értse ezeket? Ki oly értelmes, hogy fölismerje ezeket?! Bizony igazak az Örökkévalónak útjai és az igazak járnak azokon, az istentelek pedig elesnek rajtuk.²

Ki olyan Isten, mint te, aki megbocsátja a bűnt és elengedi öröksége maradékának vétkét?! Nem tartja meg harajját örökké, mert gyönyörködik az irgalmasságban! Hozzánk térvén, könyörül rajtunk; eltapodja álnokságainkat. Bizony a tenger mélységébe veted minden bűnüket! Hűséget mutatsz Jákóbnak, irgalmasságot Ábrahámnek, amint megesküdtél atyáinknak még az ősi időkben.³

És esztek bőven és megelégesztek, és magasztaljátok az Örökkévalónak, a ti Isteneteknek nevét, aki csodálatosan cselekedett veletek, és soha többé nem szégyenkezik az én népem. És megtudjátok, hogy az Izráel között vagyok én, és hogy én vagyok az Örökkévaló, a ti Istenetek és nincs más! És soha többé nem szégyenkezik az én népem!⁴

Legyen ez így! Git sábesz! Sábát sálom! Békés és boldog szombatot kívánok mindenjáónknak!

*Olah János
Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem*

¹ Hósea, XIV,2-3.

² Hósea, XIV,10.

³ Míha VII,18-20.

⁴ Joél II,26-27.

Az oldal a Jewish Child's day támogatásával jött létre!

KESET – a programok szívárványa

A tavalyi év után másodszor került megrendezésre szeptember közepén a Bálint Zsidó Közösségi Ház és számos zsidó civil szervezet közös programja a KESET. A háromnapos rendezvénysorozat érdekes programot tarthatott az érdeklődőknek. A párhuzamosan futó sávokból, melyek a hittudományuktól, a színjátszáson át a sportig a kínálat széles skáláját nyújtották, mindenki kedvére választhatott.

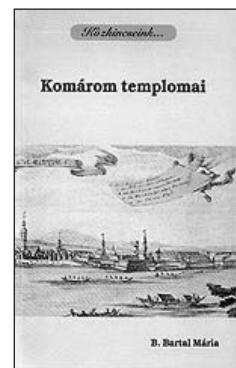
Az esemény, melyet a budapesti Római-parton található elegáns szállodában tartottak, igazi családi program volt. mindenki megtalálhatta a zsidó lét azon szegletét, mely a leginkább érdekelte. A kóser étkezés felügyeletét a Szarvasról jól ismert Ági néni és Smuel bácsi láta el.

PA

Könyvajánló

B. Bartal Mária: Komárom templomai

„A kiadvány összefoglalja az eddig feltárt kutatások eredményeit, összszegzi azokat, sőt kitekint az épületegyüttesek a jelenben betöltött szerepére is. A kötet áttekintést ad a Komáromban fellelhető történelmi egyházak és újabb gyülekezetek, csoportosulások küldetéséről, a város életében betöltött szerepéről.“ - írja Farkas Veronika művészettörténész az előszóban.

Az igényes kivitelezésű műben részletes ismertetést olvashatunk a komáromi zsidóság épületeiről. A könyv beszerezhető a kiadóban (KT Kiadó, Komárom, Megyeri utca www.vydkt.sk) és megrendelhető a KZSH titkárságán is.

Výstava, seminár, koncert...

Tekovské múzeum v Leviciach si tohtoročný Deň obetí holocaustu pripomienulo v pondelok 17. septembra vskutku na úrovni. Podujatia, pripravené na tento deň, perfektne zapadli do dramaturgie osláv 80. výročia založenia múzea, ktoré prebiehajú prakticky po celý tento rok.

Najskôr verejnosti sprístupnili výstavu „Predstavuje sa Múzeum židovskej kultúry v Bratislave“, ktorá potrvá do 11. novembra. Návštěvníkovi poskytuje základné informácie o tejto pozoruhodnej kultúrnej inštitúcii, jej poslaní a prezentácii. Výstavu dopĺňa rad predmetov zo Židovskej náboženskej obce v Bratislave, ako aj predmety od súkromných osôb z Levíc a Tekovských Lužian. Je medzi nimi náčinie, ktoré je súčasťou prípravy na sobotu - sabat (svietniky, obrúšok, tálka, korenička), predmety, ktoré slúžili pri obradoch v synagóge - modlitebné knižky, vrecúško na modlitebné potreby, modlitebné rúcho slúžiaceho a rúcho navštevujúceho obrad, kópia tóry, rúcho na tóru.

Veľmi zaujímavé sú archívne dokumenty zo života želiezovských a levických židovských obchodníkov, ako tiež dokumenty o holocauste v Leviciach a vzťahu obyvateľov k zriaďovaniu geta - doplnené publikáciami - výpovedami o hrôzach v koncentračných táborationoch. Ako memento sa na výstave nachádza mydlo z ľudských kostí z koncentračného tábora.

Archívne dokumenty poskytol Štát-

ny archív Nitra, pobočka Levice. Celú výstavu vhodne dopĺňajú kresby a maľby zo života židovského obyvateľstva od Jozefa Kanyuka zo Želiezoviec.

„Žili a žijú medzi nami“ je názov spoločného projektu Tekovského múzea a Občianskeho združenia Hatikva. Jeho výsledkom bol i seminár

rómska časť aj tunajšieho obyvateľstva. K účastníkom seminára v koncertnej sieni múzea sa postupne prihovorili Mgr. Martin Korček zo Židovského múzea v Bratislave, PhDr. Emil Solčanský, poradca predsedu NSK pre rómsku problematiku a regionálna historička Helena Zubčeková. Dojímavé bolo vystúpenie pani Jolany Sziárdovej, ktorá prežila hrózy koncentračného tábora.

Pôsobivou bodkou za pripomienku Dňa obetí holocaustu v Tekovskom múzeu v pondelok 17. septembra bol koncert, na ktorom pred levickým obecenstvom po dvoch rokoch opäť zažiaril spevák Ervíš Schönhauser a hudobný skladateľ Igor Bázlik v role klavírneho sprievodu. Cituplné a zároveň temperamentné pesničky plné života a ohňa „tlmočené“ krásne sfarbeným barytónom Ervína Schönhausera boli pôsobivo „preložené“ klavírnymi skvostami Frederika Chopina v brilantnom podaní Igora Bázlika. Spolu vytvorili pôsobivý celok, ktorý i tentoraz potešíl srdcia nadšeného auditória.

Pri záverečnej klaňačke a potlesku mi zrak padol na riaditeľa Tekovského múzea Dr. Jána Dana. Na tvári mu pri pohľade na aplaudujúce obecenstvo svietil spokojný úsmev a jeho oči len tak žiarili od radosti. Dni a týždne práce, ktoré na tento deň obetoval on osobne a rad jeho zanietených spolupracovníkov, rozhodne märne neboli.

Olga Braunová

Futbalové mužstvo Tekovských Lužian
v roku 1928. Prvý sprava hore Alexander Kugler

Na ceste tradícií

Najkrajšie a pritom najstrašidelnejšie dni Veľkých sviatkov sú Roš Hašana a Jom Kipur. V malých komunitách, ako je aj Komárno sa väčšinou obmedzuje pravidelná návšteva synagógy na tieto dni, keď sa spolu modlíme v dome stretnutia. Už tretí rok sú spolu s nami profesoři a študenti zo Židovskej univerzity v Budapešti.

V predvečer (érev) Roš Hašana viac ako 60 ľudí sedelo na prízemí synagógy, kde po úvodnom pozdrave predsedu ŽNO v Komárne Antona Pasternáka hovoril profesor Židovskej univerzity v Budapešti János Oláh. V úlohe kantora obidva dni sme mohli

počuť poslucháča univerzity Gábora Fináliho.

Po večernej modlitbe sme pohostili prítomných v sále Zoltána Wallensteinova s kóšer večerou, ktorú pripravili v reštaurácii Carmel v Budapešti.

Pretože bol pracovný deň, koncentrovali sme sa na poobedňajšie modlenie. V rámci nášho programu „Učebňa v Útulku“ sme pozvali študentov zo štyroch tried Gymnázia H. Selyeho na mimoriadnu hodinu o

tradičný Tašlich, potom v synagóge sme sa modlili poobedňajšie a večerné modlitby. Hostom kidušu bola akademická maliarka Miriam Neiger-Fleischmannová z Jeruzalemu, ktorá strávila sviatky vo svojom rodnom meste.

V piatok na konci Roš Hašana a na začiatku Šabat Tsuva sme sa opäť stretli v synagóge kde sme sa spolu modlili, toto bola sobota kajania. Na kiduši sme uvítali hosta zo Španielska, Oak nám rozprával o každodennej živote na ostrove Manorka.

V sobotu doobeda sme pokračovali v programe „Učebňa v Útulku“. Tu mali všetci možnosť dostať odpoveď na otázky súvisiace so sobotňajšími modlitbami.

Kol Nidré, je večer pred Jom Kipurom, zároveň to bol aj Šabat, a tento rok prišli aj takí do synagógy, ktorí inokedy nie sú medzi nami. Osobitne ďakujeme našim kanadským hostom a aj pani Ági Holczer Feuerlichtovej zo Sydney. Modlitba Kol Nidre recitovaná Gáborom Finalim nám pripomienula staré časy, János Oláh k nám prehovoril zo srdca.

Poobede ako prvého pozvali k Tóre nášho najstaršieho člena Ľudovíta Knöpflera, po ňom nasledoval v zastúpení mládeže Róbert Haas, ako tretí bol pozvaný k Tóre Anton Pasternák. Po Mazkire, modlitby Níla a Máriu už signalizovali koniec sviatku. Havdala - ktorá znamená oddelenie sviatku od všedných dní - bola bodkou za Veľkými sviatkami roku 5768.

-p-

židovskej viere. Profesor Oláh po úvodnej prednáške odpovedal na otázky študentov, môžeme povedať, že jedna hodina skoro nestačila. Tento program koordinovala dr. Zsuzsanna Králiková.

V prvý sviatočný deň sa uskutočnil

Illényi Katica Szulák Andrea Haumann Péter

**NOVEMBER 18-ÁN ESTE 6 ÓRAKOR
A DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGÁBAN**
Jótékonysági koncert „Az Élet Menete Alapítvány” javára

**Meghívott vendég: Pajor Tamás
Meglepetésvendég: Demjén Ferenc**

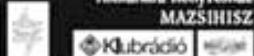
Műsorvezető: Csonka András

Zenei kísérlet: Bolba Tamás és zenekara

Zenei vezetők: Gerendás Péter és Heilig Gábor

**Az est fővédői: Dés László, Gerendás Péter és
Varnus Xaver a 2006. évi jótékonysági koncert közreműködői**

A hangszeres Mimožitó:
Alexandra Könyvesház
MAZSIHISZ

*A jegyek már kaphatók az
Alexandra Könyvesházban (Károly körút 3/C,
Telefon: 479-7070, nyitva: minden nap 10-22-ig)*

Príklad z Pozby

Pokým prídeme do malej dediny v okrese Nové Zámky do Pozby cesta prechádza medzi malebnými kopcami. 16. septembra 2007 niekoľko dní po Roš Hašana, po šestdesiatych troch rokoch si dedina pripomennula rodiny Perlmanovcov, Kamerovcov a dve rodiny Schwarzovcov. V strede dediny v záhrade rodiny Perlmanovcov odhalili pamätník. Spojíkom v tejto histórii je známa akademická maliarka z Izraelu pani Miriam Neiger - Fleischmannová, ktorá je potomkom rodiny Perlmanovcov. Miriam sa narodila v roku 1948 v Komárne, mala jeden rok keď spolu s rodičmi odišla do Izraelu, kde po absolvovaní Akadémie Becalel sa stala známu maliarkou a neskôršie aj básničkou.

Spomienka sa začala prejavom starostky pani Aranky Valentovej, ktorá hovorila o Holokauste. Po recitácii miestnych žiakov prehovoril predseda ŽNO v Komárne pán Anton Pasternák, po ľom nasledoval knaz reformovanej cirkvi Árpád Tóth. Poslanec NR SR, bývalý minister školstva SR pán László Szigeti vo svojom prejave zdôraznil úlohu spomínania a vzdelávania. Na pamätnej tabuli sú vyznačené mená rodín tak v latinkou ako aj v hebrejčine. Tabuľu odhalili Miriam Neiger Fleischmannová a vicestarosta Pavol Kiss. Miriam sa s dojatím podakovala obyvateľom obce a starostovi. Starší občania hovorili o svojich dojimoch ktoré sa viažu k štyrom spomenutým rodinám. Smútočnú modlitbu - Kadiš - recitoval pán Tibor Messinger so ŽNO v Nových Zámkoch.

Spomienka na štyri rodiny zostane navždy vtesaná do kameňa: Veríme tomu, že aj ostatné obce z regiónu budú nasledovať príklad z Pozby.

Sviatok židovskej...

(Pokračovanie na strane 2.)

Ceny Kehila odovzdané z príležitosti Dňa európskej židovskej kultúry obdržali:

Magda Vadászová - ako uznanie za dlhorčnú dobrovoľnú prácu pri preklade Spravodajca do slovenčiny.

Dr. Vojtech Novák - za výskum a vyučovanie o Holokauste v regióne.

Tamás Sándor - predseda Spoločnosti maďarsko - izraelského priateľstva Hanny Szenes v Tatabánya za šírenie židovskej kultúry a tradícií v župe, resp. za šírenie poznatkov o štáte Izrael.

Tibor Messinger - prediekavač modlitieb zo ŽNO v Nových Zámkoch, za udržiavanie náboženských tradícií v miestnej komunite.

Ceny Kehila - haver obdržali:

Imre Andruskó - riaditeľ Gymnázia H. Selyeho, poslanec NR SR, za zaviedenie výuky o Holokauste, a za zachovanie pamiatky bývalých židovských študentov.

Tibor Tóth - profesor gymnázia v Šahách, za udomácnenie medzináro-

ných metód aplikovaných pri výuke o Holokauste, za výskumnú a pedagogickú prácu.

Poobedňajší program sa končil prekrásnym koncertom skupiny Klezmerész, ktorá pod vedením Pétera Garaiho vytvorila veselú atmosféru v synagóge.

Na programe bol prítomný zástupca biskupa reformovanej cirkvi László Fazekas a riaditeľka Mestského kultúrneho centra Anna Vargová.

Na komárňanskom programe Dňa európskej židovskej kultúry bolo cca. 300 prítomných. Sme hrdí nato, že okrem Bratislavы bolo Komárno jediným mestom na Slovensku, kde bol v ten deň program.

Za realizáciu programu ďakujeme vedúcej kancelárie ŽNO Judite Haasovej, rodine Pasternákov, Zoltánovi Kollárovi a Ferencovi Piczekovi a za bezplatné používanie ozvučenia Mestskému kultúrnemu centru.

Program podporovali: Židovský kultúrny fond z Holandska, Jewish Childs Day, VÚC Nitra, MAZSIHISZ, mesto Komárno, Zväz ŽNO a Joint.

Stretneme sa aj v budúcom roku!

Krátke správy

★ Spravodaj, ŽNO v Komárne a klub Šalom podporovali: Tibor Kornfeld (Dunajská Streda), Weisz Józsua (Givatayim), Mundschein Yosi a Orna (Askelon), Ráchel Schwartz (Székesfehérvár), László Losonczi (Švajčiarsko), J.J. (Komárno) a takí, ktorí žiadali anonymitu. Ďakujeme!

★ ŽNO získalo z tendra vypísaného Židovským humanitárnym fondom z Holandska finančné prostriedky na kúpu projektora, čím sa doplnila infraštruktúra zariadenie kancelárie.

★ 17. septembra t.r. bolo v Bratislave zasadnutie Sociálneho a zdravotného centra Zväzu ŽNO Slovenska. Zasadnutie viedla dr. Gabriela Mencerová, našu ŽNO zastupovala Judita Haasová. O službách poskytovaných centrálou obdržíte podrobnejšie informácie v kancelárii ŽNO.

★ Joint a Sociálne a zdravotné stredivisko ÚZ ŽNO podporovalo Deň európskej židovskej kultúry sumou 10.000 Sk. Na Veľké sviatky prispeilo JOINT sumou 500 USD.

Vážení přátele,

dovoluj si Vám oznámit, že vedení Židovské agentury v Izraeli rozhodlo, že pražské zastoupení Sochnutu převezme činnost bratislavského, to znamená, že všchny formality týkající se procesu vystěhování do Izraele a dalších aktivit Sochnutu bude již od 1.9.2007 vyřizovat naše kancelář.

Prosíme Vás proto nejen o spolupráci ale také o uveřejnění našich kontaktů ve Vašich médiích a lokálních časopisech.

Děkuji Vám všem za pochopení a přeji Vám všem Šastný a sladký rok 5768.

S úctou

**Zoša Vyoralová
a Daniel Kolský**

Naše kontakty:

Kancelář:

Jáchymova 3, 110 00 Praha 1

Mail: sochnut@volny.cz

Telefony:

00420224810099, 224810110

Fax: 00420224810118

www.sochnut.cz

SPRAVODAJ

כט

OBSAH ČÍSLA:

- ★ Príklad z Pozby ★ Na ceste tradícií ★ Výstava, seminár, koncert ★ Sviatok židovskej kultúry v Komárne ★ Krátke správy ★ Pozvánka

Sviatok židovskej kultúry v Komárne

Prvá septembrová nedeľa ja Európskym dňom židovskej kultúry a naše mesto už siedmy rok usporiada pri tejto príležitosti programy.

Ranné stretnutie židovských komunit „Ledor Vador“ otváralo osem hodinový program v synagóge. Po otváracom prejave predsedu ŽNO Antona Pasternáka program moderoval Tamás Paszternák. Medzi hostami sme mali možnosť privítať vice primátorov dr. Évu Hortai a Bélu Szabóa, pán primátor dr Tibor Bastrnák sa nemohol zúčastniť na akcii, účastníkov pozdravil listom, prítomný bol v zasúpení evanjelickej cirkvi dr. Miroslav Hargaš a mali sme možnosť pozdraviť aj zástupcov susedných komunit z regiónu.

Predsedovia náboženských obcí hovorili o budúcnosti a o možnostiach spolupráce. Komunitu z Galanty predstavil Tibor Haas, ktorý hovoril o dôležitosti dodržiavania tradícií. Jávor Mátyás vedúci kile zo Székesfehérváru načrtol problém - nedostatok rabínov. Dr. Dušan Rybár prišiel z malej komunity z Rimavskej Soboty, hovoril a každodenných problémoch. László Einhorn - zástupca obce z mesta Tata hovoril o tom, že ako je dôležité to, že členovia malej komunity pravidelne navštievujú synagógu v Komárne. Péter Sándor hovoril o novo založenej ŽNO v meste Sopron, bývalý predsedá Tibor Villányi z Győru zdôraznil dôležitosť bohoslužieb. Na poobedňajšom programe boli prítomní aj zástupcovia ŽNO z Dunajskej Stredy a Nových Zámkov.

Rabín synagógy v Budapešti vo štvrti Lágymányos Zoltán Radnóti sa pripojil k tematike so zaujímavou počítačovou prezentáciou.

Program pokračoval spoločným obedom v Hoteli Európa. Pred obe-

dom prítomných pozdravil veľvyslanec Izraelu akreditovaný v Bratislave Zeev Boker. Zdôraznil dôležitosť takýchto stretnutí, analyzoval kontakty Izraelu a V4, hovoril o budúcnosti.

Poobede boli plne obsadené lavice synagógy, kde ako prvá prednášala dr. Marta Zágoršeková, ktorá v akademickej prednáške analyzovala interkulturné kontakty židovskej kultúry. Všetky poobedňajšie programy tlmočila Magda Vadászová, takže prednášky odzneli tak v slovenčine ako aj v maďarčine.

Paralelne s programom dospelých

prebiehal pod vedením Andreáša Paszternáka v sále Móra Krausza aj detorský program Ježko Šofár.

Riaditeľ ortodoxnej školy v Budapešti dr. Gábor Balázs hovoril o rôznych smeroch v židovstve.

V sále Zoltána Wallensteina bol hostom seriálu „Spoznajme našich susedov!“ predseda obnovenej ŽNO v Soproni Péter Sándor, ktorý predstavil život komunity.

Program pokračoval v synagóge kde sa odovzdávali ceny Kehila a Kehila Haver za rok 2007.

(*Pokračovanie na strane 2.*)

Pozvánka

Na otvorenie putovnej výstavy o Holokauste usporiadanej NADÁCIOU POCHOD ŽIVOTA.

Termín:

17. októbra 2007 - 11.00 hod.

Miesto:

Železničná stanica v Komárom

MUSÍME O TOM HOVORIŤ!

Holokaust bol. Čo iné môže prehatiť to, aby sa toto obdobie neopakovalo, ak nie vyučovanie, vzdelávanie a osvetová činnosť! Pokladáme za potrebné, aby mladá generácia dosťala pravdivý obraz o tomto období, aby spoznali fakty a aby zo svojich sŕdc vylúčili pocity antisemitizmu a rasizmu.

ŽNO v Komárne týmto pozýva záujemcov na prehliadku putovnej výstavy o Holokauste usporiadanej NADÁCIOU POCHODU ŽIVOTA, je to Výstava vo vagóne. Spomienková bude v nedeľu dňa **21. októbra 2007** o **14.00 hod** položíme vence pri pa-

mätníku obetí v pevnosti Csillag v Komárom.

O 15.00 hod na železničnej stanici v Komárom (Maďarsko) slávostný prejav prednesie: rabín István Darvas

Prídite, aby nás bolo čím viacej na tom mieste, odkiaľ deportovali našich súverencov!

Autobus pristavený pred Menházom o 13:15 (registrácia na sekretariáte ŽNO).

Výstava bude v Komárne medzi **17. a 24. októbrum 2007**. Doobeda budú zamestnania pre žiakov a študentov pod vedením našich dobrovoľníkov. Výstava pre ostatných záujemcov bude otvorená:

Piatok 19. októbra 2007

15:00-17:00

Nedeľa 21. októbra 2007

15:00-17:00

Pondelok 22. októbra 2007

15:00-17:00